

Christelijk Residentie Mannenkoor

Aangepast 22 januari 2007

door
Piet Smit,
redacteur
CRM Nieuws

Aad van der Hoeven

25 Jaar CRM-dirigent

Veel koorleden hebben Aad van der Hoeven vanaf het begin meegemaakt. In die tijd leer je iemand wel kennen, denk je. In het interview dat Piet Smit met hem had, worden zoveel nuances aangebracht in bekende of onbekende verhalen, dat het boeiend en leerzaam is om daarover te lezen.

CRM Christelijk Residentie Mannenkoor heeft in zijn tachtigjarig bestaan talloze concerten gegeven en aan vele uitvoeringen en kerkdiensten medewerking verleend. Gewoonlijk wordt ter gelegenheid van dergelijke evenementen een programmaboekje samengesteld. Dat bevat veelal ook enkele persoonlijke gegevens over de deelnemende solisten en musici en vanzelfsprekend over de uitvoerende dirigent.

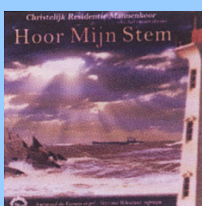
Gedurende dit jubileumjaar maakt Aad van der Hoeven zijn vijfde lustrum als muzikaal leider van dit fameuze Haagse koor vol. Wie is de man achter deze bevlogen musicus wiens korte c.v. de meeste koorvolgers inmiddels wel kunnen dromen?

DE koffie staat klaar in huize Van der Hoeven, type doorzon-hoekwoning, gelegen in een rustig deel van de Rotterdamse wijk Ommoord. In de gezellig ingerichte woonkamer valt direct een niet-alledaags instrument op. Het is een prachtige replica van een achttiende eeuwse klavecimbel, een snaarinstrument met klavier, dat begrijpelijk, maar wel ten onrechte, als voorloper van de vleugel en de piano wordt beschouwd. Aad's reactie op mijn belangstelling voor dit pronkstuk verraaft twee opvallende eigenschappen. Staande speelt hij een aantal akkoorden en een fragment uit een bekend klassiek orgelwerk, waarna hij de verschillen uitlegt tussen het in trilling brengen van de snaren van een vleugel en van een klavecimbel. Hij sluit af met: 'Dit instrument is bijzonder gevoelig voor temperatuurschommelingen en veranderingen van de luchtvochtigheid. Herstemmen is regelmatig noodzakelijk. Ik bespeel het wel zo nu en dan, maar eerlijk gezegd heeft het een

hoofdzakelijk decoratieve functie.' Aad is een onderhoudende gemakkelijke prater die, zoals velen van de koorleden ervaren hebben, repetities en soms ook uitvoeringen verluchtigt met herinneringen en anekdotes.

Nadat ik in hoofdlijnen de bedoeling van ons gesprek heb verduidelijkt, steekt hij na de eerste

vraag meteen van wal. 'Mijn wieg stond in Schiedam. Dat was toentertijd, kort voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, een zwakcultureel en -religieus oord met de bedenkelijke bijnaam *het zwarte Nazareth*. Mijn ouders waren muzikaal, dus helemaal van vreemden heb ik mijn aanleg niet. Ook hun belangstelling ging uit naar muziek maken en mijn vader was een niet-onverdienstelijk organist. Mijn eerste kennismaking met de witte en zwarte toetsen be-

CRM NIEUWS
SPECIAL
CRM 80 JAAR

trof, zoals in veel christelijke gezinnen gebruikelijk, het harmonium. De bespeling van dat instrument, een echte Mannborg, die tegenwoordig in de Hillegondakerk in Rotterdam-Hillegersberg staat, werd al snel vervuld voor het beroeren van de toetsen van een heus kerkorgel en wel dat van de Grote Kerk in mijn geboorteplaats. Als *zesjarig broekie* kreeg ik er mijn eerste orgellessen en wist ik ook meteen zeker wat ik later wilde worden: organist.’

Beginperiode

Zijn ogen glimmen bij de herinnering aan die beginperiode als hij vervolgt: ‘Veel heb ik te danken aan de toenmalige hoofdorganist van die kerk, Jacques Pierre Bekkers. Hij zag wel wat in mij en totdat ik op achttienjarige leeftijd naar het conservatorium ging, gaf hij mij, deels om niet, want het was in die tijd thuis geen vetpot, orgellessen. Deze fantastische vakman beschouw ik eigenlijk als mijn belangrijkste inspirator. Zonder mijn overige leermeesters te kort te willen doen, durf ik te stellen dat hij mij het belangrijkste op orgelgebied heeft geleerd.’

Op de bok

Het mag genoegzaam bekend worden verondersteld dat Aad al op jeugdige leeftijd ‘op de bok’ terecht kwam. Het koor van de kerk waar hij als zestienjarige al de vaste organist was, zat verlegen om een dirigent. Toen het koorbestuur hem erom vroeg, pakte hij letterlijk het stokje op. De theoretische onderbouwing van het dirigentschap verwierf hij op het Rotterdams Conservatorium, maar de fijne kneepjes van de koordirectie kreeg hij bij zijn andere grote voorbeeld onder de knie:

Piet Struijk. Deze befaamde leider van het Westlands Mannenkoor, type ruwe bolster, blanke pit, liet Aad, in concert gehoord hebbend, in ronde bewoordingen weten dat hij hem ‘wel aardig’ orgel vond spelen en dat hij nog van zich zou laten horen. Aad van der Hoeven: ‘Zo werd ik na verloop van tijd de vaste begeleider tijdens de repetities van Struijks koor en ging ik mee met uitvoeringen en plaatopnames. Het was een enerverende leertijd. Struijk kon ongelooflijk bot uit de hoek komen, maar zijn opmerkingen sneden wel hout en hij had het dikwijls bij het rechte eind. Ik leerde in ieder geval het fenomeen mannenkoor kennen en het te beschouwen als een kerkorgel. Net als bij dat instrument is het veelstemmig, kan ik het registreren, zijn geluid dempen of laten aanzwellen, kortom ik *bespeel* die mannen en dat geeft me, eerlijk gezegd, de rillingen.’

Belangrijkste inspirators

Waren Bekkers en Struijk Van der Hoevens be-

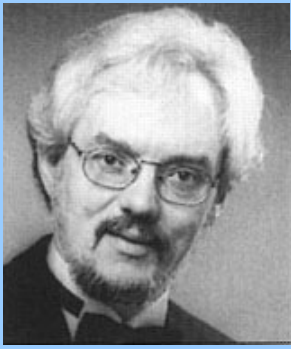
Deze fantastische vakman beschouw ik als mijn belangrijkste inspirator

langrijkste inspirators, ook nationaal en internationaal vermaarde musici rekent hij tot zijn voorbeelden. Op het gebied van vertolker van orgelwerken is dat vooral de Nederlandse barokspecialist Ton Koopman. Aad spreekt met bewondering over diens fabuleuze vertolking van de cantates van J.S. Bach. ‘Zo te kunnen spelen en de ware bedoeling van deze grote musicus en componist van kerkmuziek te doorgronden en te kunnen vertolken, daar word ik stil van. Iets waarop men mij meestal niet snel zal betrappen.’ Wereld-dirigenten als Herbert von Karajan en Leonard Bernstein rekent Van der Hoeven met vele anderen eveneens tot zijn idolen. De muziekscheppende kwaliteiten van de laatstgenoemde doen Aad verzuchten: ‘Ik kan wel een aardig riedeltje bedenken, maar wat *Bernstein*, een toch klassiek gevormd pianist en dirigent, op modern compositiegebied heeft gepresteerd... fantastisch!’

Addie de Jong

Het conservatorium was voor Van der Hoeven, naast basis voor zijn muzikale ontplooiing, de plek waar hij, buiten zijn huwelijk, dé vriendschap voor het leven sloot.

‘Addie de Jong en ik begonnen in hetzelfde jaar

Addie de Jong

aan de organistenopleiding. Het klikte direct en de band die toen ontstond, heeft zich nadien alleen maar verdiept. We begonnen als jongvolwassenen die al snel elkaars kwaliteiten respecteerden, maar al-

lengs ook hun minpunten signaleerden en durfden de ander erop te wijzen. We groeiden als het ware samen op en deelden vreugde en verdriet, als vrijgezel, met onze vriendinnetjes en latere eega's, bij de geboorte van onze kinderen, het verlies van een beminde. Er ging, nadat onze carrières en wegen uiteen liepen, geen dag voorbij of Addie en ik hadden contact, vis-à-vis of telefonisch, teneinde het laatste nieuws uit te wisselen, advies te vragen of te geven. Maar het onderwerp dat steevast in die contacten de hoofdmoot vormde, was de muziek.'

Dan stokt Van der Hoevens relaas; het plotse-linge overlijden van Addie de Jong komt ter sprake.

Het sterven van je hartsvriend verandert op slag je leven

'Het sterven van je hartsvriend is heel ingrijpend en verandert op slag je leven. Het doet je de betrekkelijkheid van het bestaan, de nietigheid van je mensdom beseffen en stelt de betekenis van echte vriendschap in een bijzonder daglicht. Mijn vrouw Nel en ik mochten en konden met hulp van boven er zijn voor Addies kinderen en vrouw, hoe gering en onvolkomen dat wellicht onder die omstandigheden was.

De contacten zijn er nog steeds, weliswaar minder frequent en vanuit een nieuw perspectief, echter, ze zullen nooit verdwijnen.

Dan vervolgt Aad: 'Eigenlijk is het heel opmer-

kelijk dat Addies opvolger als vaste begeleider van CRM min of meer door hem, deels ook door mij, is ontdekt tijdens een van de medewerkingen van het koor. Bij die gelegenheid in de Haagse *Julianakerk* vroeg de jonge dienstdoende organist of een van ons beiden wilde registreren bij zijn uitvoering van een nogal pittig orgelwerk. Toen wij daar collegiaal op gingen, bleek de benodigde bladmuziek niet aanwezig, wat ons verbaasd

Wij hadden zo onze bedenkingen, maar die verdwenen als sneeuw voor de zon

de wenkbrauwen deed fronsen, zeker na zijn laconieke reactie: 'Ik speel het wel uit mijn hoofd'. Je begrijpt, wij hadden zo onze bedenkingen, maar die verdwenen als sneeuw voor de zon naarmate het stuk vorderde. Toen de laatste klanken waren vervlogen, keken Addie en ik elkaar veelbetekenend aan: hier had zich onmiskenbaar een virtuoos ontpopt! Ik ben dan ook in dubbele zin blij dat Aarnoud de Groen, ja hij was het, de waardige opvolger van Addie de Jong is geworden.'

Die andere component

Aad kijkt met een zekere mate van tevredenheid terug op die andere component van zijn muzikale loopbaan, het leraarschap. Naast zijn carrière als koordirigent, componist/arrangeur en concertrend organist op het terrein van de klassieke en geestelijke muziek, is hij onderwijzer in hart en nieren en zijn anekdotes zijn zelden zonder moraal. Van der Hoeven kwam min of meer door toeval in het onderwijs terecht. 'Dat zat zo. Na de voltooiing van mijn opleiding tot orgelsofist en orkest-

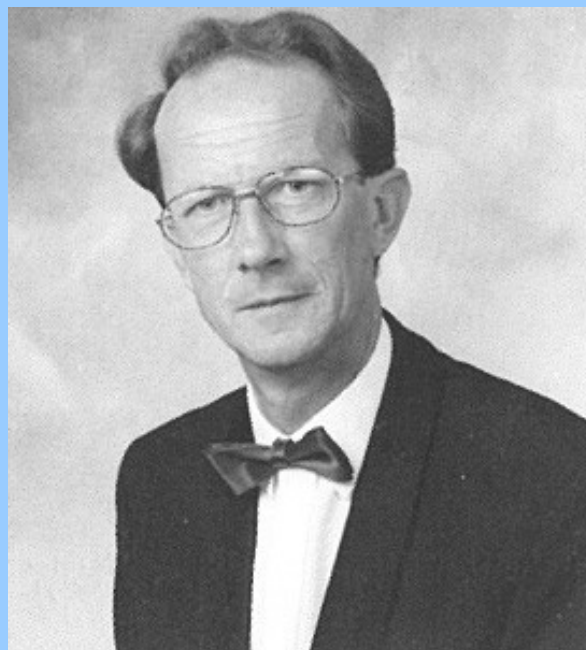

en koordirigent aan het Rotterdams Conservatorium wachtte mij de dienstplicht. Die bedroeg toen nog vierentwintig maanden. Op muziekgebied viel er voor mij niet zoveel te beleven en ik moest mij schikken in mijn lot. Ik had wel contact met het thuisfront en kon mijn werk als organist in Rotterdam blijven doen, maar toen mijn wijkpredikant mij na anderhalf jaar voorstelde een vacature van enkele uren als muziekleraar op de MULO waarvan hij bestuurslid was, te vervullen, werd mij dé kans geboden onder Hare Majesteits wapenrok uit te komen. Immers, er was toen, net als nu trouwens, een schrijnend tekort aan onderwijzend personeel. Daarom werd van hen die het onderwijs in wilden 'slechts' twaalf maanden dienstplicht verlangd, zodat ik met onmiddellijke ingang zou kunnen afzwaaien. Die mogelijkheid greep ik met beide handen aan en zo startte mijn onderwijsloopbaan.²

Hij bekwaamde zich in schoolmuziek en liet daarna honderden middelbare scholieren kennis maken met de wondere wereld van de muziek. 'Wel de klassieke, want popmuziek is niet echt mijn stiel!'

Pretcategorie

Dat het aansloeg en daaruit langdurige contacten voortvloeiden, verduidelijkt het volgende: 'In het voortgezet onderwijs behoren een aantal vakken tot de pretcategorie. Muziek valt daar-

Belangstelling voor religie

Aad van der Hoeven, een gedreven musicus, heeft nu wat meer tijd voor zijn andere hobby's. Daartoe behoort onder meer tijdens vakantiereizen met zijn vrouw het bezoeken van kerken. 'Mijn belangstelling voor religie en alle aanverwante uitingen is groot. De schoonheid van de godshuizen, de historie eraan verbonden, het contact met de voorgangers, geestelijken en organisten boeit mij zeer en als het even kan, probeer ik het orgel van de bezochte kerk te bespelen.

Wij werden door onze serieuzere collega's beschouwd als een paar apart

onder evenals handvaardigheid, tekenen en lessen godsdienst, tegenwoordig levensbeschouwing genoemd. Mijn gewaardeerde collega dominee Van Endhoven, trouwens ook een Aad, verzorgde die laatstgenoemde lessen en wij werden door onze 'serieuzere' collega's als gevolg van onze tamelijk onconventionele opstelling beschouwd als een paar apart. Die ongedwongen houding leverde een goede en ontspannen band met onze leerlingen op. Dat had tot gevolg dat wij in een van onze 'dolle buien' toezegden, mocht het verzoek daartoe ons worden gedaan, hun eventuele huwelijksinzegening te leiden en muzikaal te ondersteunen. Je rekent er niet echt op dat het ooit gebeuren zal, maar tot ons beider verbazing én, mag ik wel zeggen, grote voldoening hebben wij een aantal malen die belofte mogen inlossen. Nog altijd zijn er met de bruidsparen van toen goede contacten.³

Ik lees ook graag theologische werken. Waarschijnlijk komt dat mede door mijn langdurig deel uitmaken van erediensten als organist.

Veel kerkgangers beseffen niet dat met het inleidende orgelspel de liturgie aanvangt, vaak zien ze het als sfeerversterkende bijdrage aan en als mogelijkheid voor de dienst de laatste nieuwtjes uit te wisselen.⁴ Het lezen beperkt zich niet alleen tot het onderwerp theologie. Aads brede belangstelling omvat naast populair-wetenschappelijke publicaties en literaire klassiekers ontspannende lectuur en vakliteratuur. 'Ik prijs mij gelukkig dat mijn hobby mijn werk is geworden. Het is dan ook voor mij geen enkel probleem een spannende *Ludlum* te vervangen voor een pittige operapartituur; beide hebben op mij dezelfde ontspannende uitwerking.'⁵

Kleindochter Eline

De grootste 'hobby' die hij deelt met zijn echtgenote is van een geheel andere orde:

kleindochter Eline. ‘Wat een invloed heeft de komst van zo’n meisje op je hele doen en laten. Ik hield dat eigenlijk niet voor mogelijk, maar telkens weer betrap ik me erop dat ik me in de goede zin van het woord bezorgd maak. En natuurlijk de verwondering over dat mensje, de vreugde die je er als grootouder aan beleeft en de verbazing over de schijnbaar moeiteloze vooruitgang. Zonder dramatisch te willen zijn, verheugt het ons keer op keer dat het gezin van zoon Arjan zich zoveel probleemlozer kan ontplooien dan dat Nel en ik als jonge ouders hebben ervaren. Dat geeft ons ook een gevoel van blijdschap en oprechte dankbaarheid.’

Piano aan gaan doen

Aad van der Hoeven is de langzittende dirigent van CRM. Hoe is dat zo gekomen en wordt het niet langzamerhand tijd het eens wat meer ‘piano’ aan te gaan doen?

Zoals bekend mag worden verondersteld, zwaait Aad ook het dirigentenstokje bij de Vlaardingse christelijke oratoriumvereniging *Gloria Toonkunst* en staat hij vrijwel wekelijks voor het *Rotterdams Operakoor*. ‘Ik voel mij bij dit Haags mannenkoor, zelfs als Rotterdammer, helemaal thuis. Het klikte meteen met ‘mijn jongens’ en het stuk dat ik met het koor tijdens mijn proefrepetitie instudeerde *Dank sei Dir, Herr*, zou je, hoewel we het meestal ter afsluiting of als toegift zingen, de herkenningstone van CRM kunnen noemen. Ook met de diverse besturen en mu-

ziekcommissarissen is het van meet af aan in goede harmonie verlopen. Het blijft natuurlijk een uitdaging met dit koor mee te groeien en je steentje bij te mogen dragen aan het doorontwikkelen van het gevarieerde repertoire en het bereiken van semi-professionele kwaliteit. Als het mij gegeven mag zijn, hoop ik nog vele jaren de muzikale leiding van dit topkoor in handen te hebben.’

Waarmee Van der Hoeven verwoordt dat ook hij overtuigd is van de afhankelijke staat die de

Aad van der Hoeven is de langzittende dirigent van CRM

mensheid op deze aarde heeft en dat slechts bescheidenheid werkelijk siert. Ter onderstreping van die visie luidt desgevraagd zijn oordeel over de als laatste uitgekomen CRM-cd *Hoor Mijn Stem* als volgt: ‘Het is niet aan mij, bevooroordeeld als ik zou zijn, daarover welke uitspraak dan ook te doen. Het is aan de beluisteraars de kwaliteit te beoordelen en hun mening te geven. Maar ik zou jokken als ik zou beweren ontevreden te zijn.’

Deze blijk van terughoudendheid kan geen betere afsluiting zijn dan gewenst en met het uitspreken van de hoop dat hij nog in lengte van dagen aan CRM verbonden zal blijven, neem ik afscheid van een opmerkelijk mens en musicus.

Overgenomen uit CRM Nieuws

